Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
NIILO JÄÄSKINEN
esitatud 17. novembril 2011 [1]

Kohtuasi C-461/10

Bonnier Audio AB,
Earbooks AB,
Norstedts Förlagsgrupp AB,
Piratförlaget Aktiebolag,
Storyside AB
versus
Perfect Communication Sweden AB („ePhone”)

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Högsta domstolen (Rootsi))

Autoriõigus ja sellega kaasnevad õigused — Õigus intellektuaalomandi tõhusale kaitsele — Direktiiv 2004/48/EÜ — Artikkel 8 — Isikuandmete kaitse — Elektrooniline side — Teatud kaasnevate andmete säilitamine — Isikuandmete edastamine eraõiguslikele isikutele — Direktiiv 2002/58/EÜ — Artikkel 15 — Direktiiv 2006/24/EÜ — Artikkel 4 — Kuulamisraamatud — Failivahetus — Internetiteenuse pakkujale adresseeritud kohtumäärus IP-aadressi kasutaja nime ja aadressi avaldamiseks

I. Sissejuhatus

1. Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiivi 2006/24/EÜ (mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ) [2] artikleid 3–5 ja 11 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/48/EÜ (intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta) [3] artiklit 8.

2. Selle eelotsusetaotluse esitas Högsta domstolen (Ülemkohus, Rootsi) äriühingute Bonnier Audio AB, Earbooks AB, Norstedts Förlagsgrupp AB, Piratförlaget Aktiebolag ja Storyside AB (edaspidi koos „Bonnier Audio jt”) ning Perfect Communication Sweden AB (edaspidi „ePhone”) vahelises kohtuvaidluses, kus viimati nimetatud äriühing vaidlustas Bonnier Audio jt esitatud nõude teha määrus teabe avaldamiseks, mille eesmärk oli ühe konkreetse abonendi kindlakstegemine.

3. Isikuandmete kaitse on valdkondadevaheline teema ning see tekitab eri valdkondades pidevalt teatud hulga küsimusi. See kujutab endast põhiõigust (Euroopa Liidu põhiõiguste harta, edaspidi „põhiõiguste harta”, artikkel 8) sarnaselt õigusele era- ja perekonnaelu austamisele (põhiõiguste harta artikkel 7), mida tuleb tihti kaaluda mõne teise põhiõigusega, mis on liidu õiguskorras tagatud, nagu näiteks

1 — Algkeel: prantsuse.
2 — ELT L 105, lk 54.
3 — ELT L 157, lk 45; ELT eriväljaanne 17/02, lk 32.

intellektuaalomandi kaitsega (põhiõiguste harta artikkel 17).[4] Teiseses õiguses on alusaktideks kaks direktiivi: Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiiv 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta[5] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, mis käsitleb isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv).[6] Nimetatud direktiive täiendati direktiiviga 2006/24.

4. Isikuandmete kaitset käsitlevate küsimuste uuenduslik ja sageli tundlik iseloom nähtub ka asjaolust, et suure hulga Euroopa Kohtule lahendamiseks esitatud kohtuasjade puhul tegi kohtuotsuse suurkoda, eelkõige direktiivi 95/46 tõlgendamise osas.[7]

5. Euroopa Kohus on juba mitmel puhul esitanud oma seisukoha direktiivi 2006/24 tõlgendamise kohta. Käesolevas asjas tõstatatud õiguslik küsimus erineb siiski nendest küsimustest, mis olid aluseks seni lahendatud kohtuasjades.[8] Käesolevas asjas esitab eelotsusetaotluse esitanud kohus eelkõige küsimuse selle kohta, kas tuleb täiendada tõlgendust, mis on antud eespool viidatud kohtuotsuse Promusicae ja eespool viidatud kohtumääruse LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten[9] aluseks olnud kohtuasjades pärast direktiivi 2006/24 vastuvõtmist.

II. Õiguslik raamistik

A. *Liidu õigus*

1. Intellektuaalomandi õigused

6. Direktiiv 2004/48 kehtestab normid intellektuaalomandi õiguste jõustamise kohta.

7. Direktiivi 2004/48 artikkel 8 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid tagavad, et intellektuaalomandi õiguste rikkumise menetlemisel ning hageja õigustatud ja proportsionaalse nõude vastuseks võivad pädevad kohtuasutused nõuda, et teave intellektuaalomandi õiguste rikkumise päritolu ja kaupade või teenuste levitamisvõrgustiku kohta esitaks rikkuja ja/või kes tahes isik, kes:

a) on tabatud tema valduses oleva õigusi rikkuva kommertseesmärgil kasutatava kaubaga;

b) on tabatud kommertseesmärgil pakutavate õigusi rikkuvate teenuste kasutamiselt;

c) on tabatud õigusi rikkuvate teenuste kommertseesmärgil pakkumiselt või

d) on teatatud punktides a, b või c viidatud isikute poolt kui osaline kaupade või teenuste tootmises, valmistamises või levitamises.

4 — Mis puudutab seoseid intellektuaalomandi kaitsega, vt 29. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-275/06: Promusicae (EKL 2008, lk I-271); 19. veebruari 2009. aasta määrus kohtuasjas C-557/07: LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten (EKL 2009, lk I-1227) ja kohtujurist Cruz Villalón'i 14. aprilli 2011. aasta ettepanek Euroopa Kohtus veel pooleli olevas kohtuasjas C-70/10: Scarlet Extended.

5 — EÜT L 281, lk 31; ELT eriväljaanne 13/15, lk 355.

6 — EÜT L 201, lk 37; ELT eriväljaanne 13/29, lk 514.

7 — Direktiivi 95/46 kohta vt eelkõige 20. mai 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-465/00, C-138/01 ja C-139/01: Österreichischer Rundfunk jt (EKL 2003, lk I-4989); 6. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-101/01: Lindqvist (EKL 2003, lk I-12971); 16. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-73/07: Satakunnan Markkinapörssi ja Satamedia (EKL 2008, lk I-9831) ja 9. novembri 2010. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-92/09 ja C-93/09: Volker und Markus Schecke ja Eifert.

8 — Vt eelkõige 10. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-301/06: Iirimaa *vs.* parlament ja nõukogu (EKL 2009, lk I-593) ja liikmesriigi kohustuste rikkumise hagid, mis olid aluseks 26. novembri 2009. aasta otsustele kohtuasjas C-202/09: komisjon *vs.* Iirimaa, ja kohtuasjas C-211/09: komisjon *vs.* Kreeka; 4. veebruari 2010. aasta otsusele kohtuasjas C-185/09: komisjon *vs.* Rootsi, ja 29. juuli 2010. aasta otsusele kohtuasjas C-189/09: komisjon *vs.* Austria. Vt ka Euroopa Kohtus veel pooleli olev kohtuasi C-270/11: komisjon *vs.* Rootsi.

9 — Vt käesoleva ettepaneku 4. joonealune märkus.

2. Lõikes 1 nimetatud meetmed hõlmavad vastavalt vajadusele:

a) tootjate, valmistajate, levitajate, tarnijate ja muude kaupade või teenuste varasemate valdajate ning ühtlasi kavandatavate jae- ja hulgimüüjate nimesid ja aadresse;

b) toodetud, valmistatud, vastu võetud, tarnitud või tellitud toodete koguseid ning ühtlasi kõnealuste toodete või teenuste eest makstud hindu.

3. [Lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse ilma, et see piiraks muude õigusnormide kohaldamist], mis:

[…]

e) reguleerivad konfidentsiaalsete teabeallikate kaitset ja isikuandmete töötlemist.” [Täpsustatud tõlge]

2. Isikuandmete kaitse

8. Selles valdkonnas asjakohase õigusliku raamistiku moodustavad kolm direktiivi: direktiivid 95/46, 2002/58 ja 2006/24.

a) Direktiiv 95/46

9. Direktiiv 95/46 kohustab liikmesriike tagama üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitse isikuandmete töötlemisel, kehtestades juhtpõhimõtted, mis määravad kindlaks selle töötlemise seaduslikkuse.

b) Direktiiv 2002/58

10. Direktiiviga 2002/58 koostati direktiivis 95/46 sätestatud põhimõtete alusel elektroonilise side sektorile määratud erieeskirjad.

11. Direktiivi 2002/58 artikli 5 lõige 1 sätestab, et liikmesriigid peavad tagama üldkasutatava sidevõrgu ja üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste kaudu toimuva side ja sellega seotud liiklusandmete konfidentsiaalsuse ja eelkõige keelama põhimõtteliselt kõigil teistel isikutel, kes ei ole kasutajad, salvestada neid andmeid ilma asjaomaste kasutajate loata. Ainsateks eranditeks on erand, mis on antud isikutele, kes võivad seda õiguspäraselt teha asjaomase direktiivi artikli 15 lõike 1 kohaselt, ja erand, mis puudutab side edastamiseks vajalikku tehnilist salvestamist. Peale selle näeb direktiivi 2002/58 artikli 6 lõige 1 ette, et salvestatud liiklusandmed tuleb kustutada või muuta anonüümseks, kui neid ei ole enam vaja side edastamiseks, ilma et see piiraks selle artikli lõigete 2, 3 ja 5 ning kõnealuse direktiivi artikli 15 lõike 1 kohaldamist.

12. Direktiivi 2002/58 artikli 15 lõike 1 kohaselt võivad liikmesriigid võtta seadusandlikke meetmeid, millega piiratakse eelkõige liiklusandmete konfidentsiaalsuse tagamise kohustuse ulatust, kui selline piiramine on demokraatlikus ühiskonnas vajalik, otstarbekas ja proportsionaalne abinõu, et tagada riiklik julgeolek (s.t riigi julgeolek), riigikaitse ja avalik kord ning kriminaalkuritegude või elektroonilise sidesüsteemi volitamata kasutamise ennetamine, uurimine, avastamine ja kohtus menetlemine, nagu näeb ette direktiivi 95/46 artikli 13 lõige 1.

c) Direktiiv 2006/24

13. Direktiiv 2006/24 omakorda käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist.

14. Direktiivi 2006/24 artikli 1 lõige 1 sätestab järgmist:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide sätted, mis käsitlevad üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate kohustusi säilitada teatavaid andmeid, mida nad loovad või töötlevad, et need oleksid kättesaadavad iga liikmesriigi riiklikus õiguses määratletud raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks."

15. Direktiivi 2006/24 sätete eesmärk on ühtlustada siseriiklikke õigusnorme järgmistes valdkondades: kohustus andmeid säilitada (artikkel 3), säilitatavate andmete liigid (artikkel 5), andmete säilitamistähtaeg (artikkel 6), andmekaitse ja andmete turvalisus (artikkel 7) ning andmete säilitamistingimused (artikkel 8).

16. Kõnealuse direktiivi artikli 3 lõige 1 on sõnastatud nii:

„Erandina direktiivi 2002/58/EÜ artiklitest 5, 6 ja 9 võtavad liikmesriigid meetmeid, mis tagavad, et nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevaid või nende töödeldud andmeid, mida nimetatakse käesoleva direktiivi artiklis 5, säilitatakse vastavalt käesoleva direktiivi sätetele."

17. Sama direktiivi artikkel 4 täpsustab:

„Liikmesriigid võtavad vastu meetmed, millega tagatakse, et käesoleva direktiivi kohaselt säilitatud andmeid antakse ainult pädevatele siseriiklikele asutustele, konkreetsetel juhtudel ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele. Menetluse, mida tuleb järgida, ja tingimused, mis peavad olema täidetud säilitatud andmetele juurdepääsu saamiseks vastavalt vajaduse ja proportsionaalsuse nõuetele, määratleb iga liikmesriik siseriiklikus õiguses vastavalt asjakohastele sätetele Euroopa Liidu või rahvusvahelises avalikus õiguses ning eriti Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis, nagu Euroopa Inimõiguste Kohus seda tõlgendab."

18. Direktiivi 2006/24 artikkel 5 sätestab:

„1. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi kohaselt säilitatakse järgmisi andmeliike:

[…]

2) Interneti-ühenduse, e-posti ja Interneti-telefoni puhul:

i) eraldatud kasutajatunnused;

ii) üldkasutatavasse telefonivõrku saabuva side kasutajatunnus ja telefoninumber;

iii) selle abonendi või registreeritud kasutaja nimi ja aadress, kelle nimele Interneti-protokolli aadress, kasutajatunnus või telefoninumber olid eraldatud hetkel, mil side toimus;

b) andmed, mis on vajalikud side sihtpunkti tuvastamiseks:

[…]

c) andmed, mis on vajalikud side kuupäeva, aja ja kestuse kindlaksmääramiseks:

[…]

d) andmed, mis on vajalikud sideliigi kindlaksmääramiseks:

[…]

e) andmed, mis on vajalikud kasutaja sidevahendi või oletatava sidevahendi kindlaksmääramiseks:

[…]

f) andmed, mis on vajalikud mobiilsidevahendi asukoha kindlaksmääramiseks:

[…]

2. Side sisu paljastavaid andmeid ei tohi käesoleva direktiivi kohaselt säilitada."

19. Lõpetuseks, direktiivi 2006/24 artikkel 11 lisab direktiivi 2002/58 artiklisse 15 uue lõike 1a. Vastavalt sellele sättele ei ole direktiivi 2002/58 artikli 15 lõige 1 kohaldatav andmete suhtes, mille säilitamist eraldi nõutakse direktiivis 2006/24.

B. *Siseriiklik õigus*

1. Autoriõigus

20. Autoriõiguse osas võeti direktiivi 2004/48 sätted Rootsi õigusesse üle uute sätete lisamisega Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (kirjandus- ja kunstiteoste autoriõiguse seadus, edaspidi „autoriõiguse seadus"). Need uued sätted jõustusid 1. aprillil 2009.[10]

21. Autoriõiguse seaduse § 53c sätestab:

„Kui hageja saab esitada ühesed tõendid §-s 53 nimetatud teose intellektuaalomandi õiguse rikkumise kohta, võib kohus teha määruse, millega kohustatakse eespool teises lõigus viidatud isikut või isikuid avaldama teavet õiguse kahjustamise või rikkumise esemeks olevate kaupade või teenuste päritolu või levitamisvõrgustiku kohta, näidates ära, et määruse täitmata jätmisel kohaldatakse trahvi (teabe avaldamise määrus). Sellise meetme võib määrata õiguse omaniku, tema esindaja või iga isiku taotlusel, kellel on seaduslik teose kasutusõigus. Selle võib määrata ainult juhul, kui nõutud teave võib hõlbustada asjaomaste kaupadest või teenustest tulenevate õiguste rikkumise või kahjustamise uurimist.

Teabe avaldamise kohustus lasub kõigil järgmistel isikutel:

1) õigust rikkunud, kahjustanud või sellele kaasa aidanud isik;

2) isik, kelle valduses oli kommertseesmärgil kasutatav kaup, mis kahjustab või rikub õigust;

3) isik, kes kasutas kommertseesmärgil teenust, mis kahjustab või rikub õigust;

4) isik, kes on kommertseesmärgil osutanud elektronsideteenust või muud õiguse kahjustamisel või rikkumisel kasutatud teenust,

või

10 — 26. veebruari 2009. aasta Lag (2009:109) om ändring i lagen [1960:729] om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (Seadus 2009:109 seaduse 1960:729 kirjandus- ja kunstiteoste autoriõiguse kohta muutmiseks).

5) isik, kelle puhul eespool punktides 2–4 osutatud isik tuvastas osalemise sellise toote tootmises või levitamises või sellise teenuse osutamises, mis rikuvad või kahjustavad õigust.

Teave kaupade või teenuste päritolu ja levitamisvõrgustiku kohta hõlmab muu hulgas:

1) tootjate, levitajate, tarnijate ja teiste varem tooteid vallanud või teenuseid osutanud isikute nimesid ja aadresse;

2) jae- ja hulgimüüjate nimesid ja aadresse,

ja

3) toodetud, valmistatud, tarnitud, vastu võetud või tellitud toodete koguseid ning ühtlasi kõnealuste toodete või teenuste eest makstud hindu.

Eespool toodud sätted on kohaldatavad §-s 53 kirjeldatud rikkumise või kahjustamise katse või ettevalmistamise korral."

22. Autoriõiguse seaduse §-s 53d on sätestatud:

„Teabe avaldamise määruse võib teha ainult juhul, kui selle põhjendused kaaluvad üles häiringu või muu kahju, mis võib selle määrusega kaasneda selle adressaadile või teistele isikutele, kellel on vastupidised huvid.

Paragrahvi 53c kohane teavitamise kohustus ei puuduta teavet, mille avaldamine sunniks asjaomast isikut tunnistama kohtumenetluse seadustiku 36. peatüki § 3 tähenduses tema enda või tema lähisugulaste osalust rikkumise toimepanemises.

Personuppgiftslagen (1998:204) (isikuandmete seadus) kehtestab piirangud selle teabe töötlemisele."

2. Isikuandmete kaitse

23. Direktiiv 2002/58 võeti Rootsi õigusesse üle eelkõige Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation'iga (elektronside seadus). Nimetatud seaduse 6. peatüki § 20 esimese lõigu kohaselt on isikul, kellele on seoses elektronsidevõrgu või -teenuste pakkumisega edastatud abonentide andmeid või kes on saanud nendele juurdepääsu, keelatud seda teavet ilma loata levitada või kasutada.

24. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib selle kohta, et muu hulgas internetiteenuste pakkujatele pandud konfidentsiaalsuskohustus on seega formuleeritud nii, et see sisaldab ainult teatava teabe loata levitamise või kasutamise keeldu. See konfidentsiaalsuskohustus on aga suhteline, kuivõrd muud sätted kohustavad teavet avaldama ning sellisel juhul on teabe avaldamine lubatud. Högsta domstolen märgib, et teiste seas ka internetiteenuste pakkujate suhtes kohaldatava autoriõiguse seaduse §-st 53c tuleneva teabe saamise õiguse puhul ei ole peetud vajalikuks muuta seadust selleks, et uued teabe avaldamist käsitlevaid sätted oleksid konfidentsiaalsuskohustuse suhtes ülimuslikud.[11] Seepärast on kohtu määrus teabe avaldamise kohta konfidentsiaalsuskohustusega võrreldes ülimuslik.

25. Direktiivi 2006/24 aga ei ole määratud tähtaja jooksul Rootsi õigusesse üle võetud.[12]

11 — Högsta domstolen viitab selles osas eespool viidatud seaduse 2009:109 ettevalmistavatele materjalidele (ettepanek 2008/09:67, lk 143).

12 — Vt eespool viidatud otsus kohtuasjas C-270/11: komisjon *vs.* Rootsi.

III. Põhikohtuasi, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

26. Põhikohtuasja hagejad Bonnier Audio jt on kirjastused, kellele kuuluvad muu hulgas ainuõigused 27 raamatu kuulamisraamatu kujul reprodutseerimiseks, väljaandmiseks ja nende üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.

27. Bonnier Audio jt väidavad, et nende ainuõigusi on rikutud, kuna keegi on kõnealust 27 teost ilma nende nõusolekuta üldsusele levitanud FTP („file transfer protocol") serveri kaudu, mis võimaldab vahetada Internetti ühendatud arvutite vahel faile ja edastada andmeid.

28. Internetiteenuste osutaja, kelle vahendusel väidetav õigusvastane failivahetus toimus, on ePhone.

29. Bonnier Audio jt taotlesid Solna tingsrättilt (Solna esimese astme kohus) määruse tegemist, mis kohustaks neile avaldama selle isiku nime ja aadressi, kes kasutas ajavahemikul 1. aprillist 2009 kl 03:28 kuni 1. aprillini 2009 kl 05:45 IP-aadressi, mille kaudu kõnealused failid eeldatavalt edastati.

30. ePhone vaidles sellele nõudele vastu, väites muu hulgas, et taotletud määrus oleks vastuolus direktiiviga 2006/24.

31. Esimeses kohtuastmes rahuldas Solna tingsrätt kõnealuse teabe avaldamise määruse tegemise taotluse.

32. ePhone esitas määruse peale edasikaebuse Svea hovrättile (Stockholmi apellatsioonikohus), paludes jätta teabe avaldamise määruse tegemise taotlus rahuldamata. ePhone taotles samuti Euroopa Kohtult eelotsuse küsimist, millega täpsustataks, kas direktiiviga 2006/24 on vastuolus, et selle abonendi andmeid, kellele on antud konkreetne IP-aadress, avaldatakse peale selles direktiivis sätestatud asutuste ka teistele isikutele.

33. Svea hovrätt leidis, et direktiivis 2006/24 ei ole ühtki sätet, mis takistaks kohustamast tsiviilkohtuvaidluse poolt avaldama abonendiandmeid teistele isikutele kui ametiasutused. Nimetatud kohus jättis ka Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamise taotluse rahuldamata.

34. Sama kohus leidis ka, et kuulamisraamatute kirjastajad ei olnud intellektuaalomandi õiguse rikkumise kohta esitanud üheseid tõendeid. Seepärast otsustas see kohus tühistada tingsrätti teabe avaldamise määruse. Bonnier Audio jt kaebasid selle lahendi edasi Högsta domstolenisse, st eelotsusetaotluse esitanud kohtusse.

35. See kohus leiab, et vaatamata eespool viidatud kohtuotsusele Promusicae ja kohtumäärusele LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten, jääb mõningane kahtlus selles osas, kas autoriõiguse seaduse § 53c kohaldamine on vastuolus liidu õigusega, kuna ei nimetatud kohtuotsuses ega kohtumääruses ei viidata direktiivile 2006/24.

36. Neil asjaoludel otsustas Högsta domstolen kohtuliku arutamise peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] direktiivi 2006/24/EÜ […], ning eelkõige selle artiklitega 3–5 ja 11 on vastuolus siseriikliku õiguse sellise sätte kohaldamise, mis põhineb […] direktiivi 2004/48/EÜ [...] artiklil 8 ja mille alusel kohustatakse internetiteenuste osutajat tsiviilkohtumenetlustes abonendi kindlakstegemise eesmärgil loovutama autoriõiguse omanikule või tema esindajale selle abonendi andmed, kellele internetiteenuste osutaja on omistanud IP-aadressi, mida väidetavalt kasutati nimetatud õiguse rikkumisel? Küsimuse aluseks on eeldus, et vastava kohtumääruse taotleja on esitanud tõendid konkreetse autoriõiguse rikkumise kohta ja meede on proportsionaalne.

2. Kas vastust esimesele küsimusele mõjutab asjaolu, et liikmesriik ei ole direktiivi 2006/24 veel üle võtnud, kuigi selleks ettenähtud tähtaeg on möödunud?

37. Bonnier Audio jt, ePhone, Rootsi, Tšehhi, Itaalia ja Läti valitsus ning Euroopa Komisjon esitasid kirjalikke märkusi.

38. Kõik kirjalikke märkusi esitanud pooled olid esindatud 30. juuni 2011. aasta kohtuistungil, välja arvatud Tšehhi ja Läti valitsus.

IV. Analüüs

A. *Direktiivi 2006/24 ulatus*

39. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiiviga 2006/24 on vastuolus siseriikliku õiguse sellise sätte kohaldamine, mis põhineb direktiivi 2004/48 artiklil 8 ja mille alusel kohustatakse internetiteenuste osutajat abonendi või internetikasutaja kindlakstegemise eesmärgil avaldama autoriõiguse omanikule või tema esindajale selle abonendi nime ja aadressi, kellele omistati väidetavalt kõnelause õiguse rikkumisel kasutatud IP-aadress.

40. Eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub selle küsimuse esitamisel esiteks eeldusest, et põhikohtuasjas on kohtumääruse taotlejatel Bonnier Audio jt tõendid autoriõiguse rikkumise kohta, ja teiseks, et taotletud meede on proportsionaalne.

41. Lisaks, nagu nähtub eelotsusetaotlusest, esitasid Bonnier Audio jt isikuandmete avaldamise taotluse põhikohtuasjas tsiviilkohtumenetluse raames.

42. Tuleb alustada küsimusest, kas nõutud andmed on isikuandmed. Selleks, et isikuandmeid käsitlevad õigusaktid oleksid kohaldatavad, peab olema tegemist isikuandmetega. Põhikohtuasjas on kõne all abonendi nimi ja aadress, mis tuleb teha kindlaks IP-aadressi põhjal. Järelikult on käesoleval juhul tegemist isikuandmete kaitset käsitlevate õigusnormide kohaldamisalaga.

43. Siiski tuleb meenutada, et isikut, kes võis panna toime intellektuaalomandi õiguste rikkumise, ei saa kindlaks teha ainuüksi IP-aadressi põhjal, kui mitu isikut võivad kasutada sellesama IP-aadressiga tuvastatud võrgujuurdepääsu. See on nii näiteks traadita võrkude puhul, millel puudub tõhus kaitse; Internetti ühendatud arvutite kuritarvitamise puhul, ja olukordade puhul, kus mitu inimest saavad kasutada sama arvutit. Siiski tundub mulle, et teatud liikmesriikides saab IP-aadressi kasutada tõendina selle isiku kohta, kes võis rikkumise toime panna.[13]

44. Seejärel tuleb kontrollida, kas direktiiv 2006/24 on põhikohtuasjas kohaldatav. Eespool viidatud kohtuasjas Promusicae ei olnud see direktiiv kohaldatav *ratione temporis*, mistõttu Euroopa Kohus välistas selle algusest peale.[14]

45. Selleks, et kontrollida direktiivi 2006/24 *ratione materiae* kohaldatavust käesolevas asjas, tuleb meenutada, et kõnealuse direktiivi artikli 1 kohaselt on selle eesmärk see, „et need [andmed] oleksid kättesaadavad iga liikmesriigi riiklikus õiguses määratletud raskete kuritegude uurimiseks, avastamiseks ja kohtus menetlemiseks”.[15] Peale selle on kõnealuse direktiivi artiklis 4 seatud liikmesriikidele kohustus võtta vastu meetmed, millega tagatakse, et selles direktiivis käsitletud andmeid antakse ainult pädevatele siseriiklikele asutustele, konkreetsetel juhtudel ja vastavalt siseriiklikele õigusaktidele.

13 — ePhone'i esindaja märkis kohtuistungil, et teatud internetiteenuste osutajad kustutavad süstemaatiliselt IP-aadresse puudutava teabe, et takistada selle teabe kasutamist nende klientide vastu.

14 — Euroopa Kohus ei maini direktiivi 2006/24 eespool viidatud kohtuotsuses Promusicae, erinevalt kohtujurist Kokott'ist, kes seda mainib (vt tema ettepanek eespool viidatud kohtuasjas Promusicae, eelkõige ettepaneku punktid 122 jj).

15 — Mõiste „raske kuritegu” tõlgendamise kohta liikmesriikides vt komisjoni hindamisaruanne direktiivi 2006/24 kohta, KOM(2011) 225 (lõplik).

46. Põhikohtuasjas on aga tegemist tsiviilkohtumenetlusega ja andmeid ei soovi mitte pädev siseriiklik asutus, vaid eraõiguslikud isikud.

47. Seega tundub mulle, et direktiiv 2006/24 ei ole põhikohtuasjas *ratione materiae* kohaldatav, isegi kui selgub, et kõnealuse direktiiviga lubatud eesmärgil säilitatud andmed kuuluvad isikuandmete kaitset käsitlevate direktiivide kohaldamisalasse, kuivõrd teenuse pakkuja säilitas neid muudel eesmärkidel.

48. Sellest tulenevalt ei ole enam tarvis vastata teisele küsimusele, mis käsitleb seda, kas asjaolu, et Rootsis ei ole direktiivi 2006/24 üle võetud, mõjutab vastust esimesele küsimusele.

49. Vaatamata sellele, et direktiiv 2006/24 ei ole käesolevas asjas kohaldatav, tuleb tõstatada küsimus, kuidas see direktiiv võib põhikohtuasja mõjutada. Enne selle küsimuse arutamist pean kõigepealt käsitlema isikuandmete kaitset puudutavaid sätteid.

B. *Isikuandmete kaitse piirangud*

50. Järgnevalt tuleb meenutada mõningaid aluspõhimõtteid, mis kehtivad liidu õiguses isikuandmete kaitse suhtes.

51. Direktiivi 95/46 artikli 6 lõike 1 punktis b kehtestatud aluspõhimõte on järgmine: isikuandmeid kogutakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ega töödelda hiljem viisil, mis on vastuolus kõnealuste eesmärkidega. Isikuandmete kogumine ja selle kord ning eesmärgid peavad olema eelnevalt otsustatud. Hilisem töötlemine, mis on vastuolus eelnevalt kindlaks määratud eesmärkidega, on keelatud.

52. Seega tuleb kontrollida, kas nendele nõuetele vastavad sätted on vastu võetud Euroopa Liidu või liikmeriigi tasandil, selles osas, mis puudutab isikuandmete säilitamist ja edastamist kolmandatele isikutele juhtudel, kui eraõiguslikud isikud tuginevad intellektuaalomandi õiguse oletatavatele rikkumistele.

1. Liidu tasandil ette nähtud piirangud

53. Telekommunikatsiooniandmeid käsitleva liidu õiguse puhul on direktiiviga 95/46 ette nähtud üldist raamistikku täpsustatud eridirektiiviga 2002/58, mida muudeti ja täiendati direktiiviga 2006/24. Direktiivide 2002/58 ja 2006/24 analüüs näitab aga selgelt, et nendes ei ole ühtegi erisätet telekommunikatsiooniandmete säilitamise ja kasutamise kohta seoses intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastase võitlusega eraõiguslike isikute poolt. Direktiivis 2002/58 on keskendutud elektrooniliste sideteenuste pakkujate õigustele ja kohustustele. Direktiivis 2006/24 on omakorda käsitletud andmete säilitamist ametiasutuste poolt raskete rikkumiste avastamise eesmärgil. Mis puudutab intellektuaalomandi õiguste rikkumisi, millele tuginevad eraõiguslikud isikud, siis tuleb nentida, et ei direktiiv 2002/58 ega direktiiv 2006/24 ei näe ette võimalust või kohustust säilitada või kasutada kõnealuseid andmeid sellel eesmärgil või kasutada juba olemasolevaid andmeid, mida on säilitatud muudel eesmärkidel.

54. Mis puudutab direktiivi 2004/48, siis selles on isikuandmeid mainitud üksnes artikli 8 lõike 3 punktis e. Selles sättes on ette nähtud, et artikli 8 lõikeid 1 ja 2, mis reguleerivad juurdepääsu teabele, mis võib puudutada intellektuaalomandi õiguse rikkumist; kohaldatakse ilma, et see piiraks muude õigusnormide kohaldamist, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist. Direktiivis 2004/48 on seega märgitud, et tuleb täita õigusnorme, mis reguleerivad isikuandmete töötlemist. Seevastu ei ole selles täpsustatud ei seda, milliseid isikuandmeid võidakse säilitada, nende säilitamise eesmärki, selle säilitamistähtaega ega ka isikuid, kes võivad saada nendele juurdepääsu intellektuaalomandi õiguste rikkumise korral.

55. Kuigi liidu tasandil võiks ette kujutada direktiivi, mis täiendaks direktiivi 2002/58, nähes intellektuaalomandi õiguste rikkumiste osas ette andmete säilitamise kohustuse, ja mis määratleks ühtaegu nii selle säilitamise eesmärgi, säilitatavad andmed, säilitamistähtaja ja nendele juurdepääsu saavad isikud, tuleb nentida, et sellist direktiivi ei ole praegu olemas. [16]

56. Neid asjaolusid arvestades tuleb tõdeda, et liidu praegused õigusaktid ei näe ette vajalikku korda elektroonilise sidega kaasnevate isikuandmete säilitamiseks ja edastamiseks, eesmärgiga edastada need andmed intellektuaalomandi õiguste rikkumise korral, millele tuginevad eraõiguslikud isikud.

2. Liikmesriikide tasandil ette nähtud piirangud

57. Liikmesriikide osas tuleb nentida, et direktiivi 2002/58 artikkel 15 võimaldab piirata selle direktiivi aluseks olevate põhimõtete kohaldatavust.

58. Euroopa Kohus tõlgendas seda artiklit eespool viidatud kohtuotsuses Promusicae ja eespool viidatud kohtumääruses LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten. Ta leidis siis, et direktiiv 2002/58 ei välistanud liikmesriikide võimalust sätestada kohustust avaldada isikuandmeid tsiviilkohtumenetluse raames, kuid liidu õigus ei nõua liikmesriikidelt sellise kohustuse sätestamist. [17] Samuti sidus Euroopa Kohus omavahel nimetatud direktiivi artikli 15 lõike 1 ja direktiivi 95/46 artikli 13 lõike 1. [18]

59. Kohtuotsuses Promusicae on käsitletud isikuandmete avaldamist ja selle lõpuosas on märgitud, et liikmesriikidel on kohustus jälgida *asjaomaste direktiivide ülevõtmisel*, et nad tugineksid nende direktiivide sellisele tõlgendusele, mis võimaldab tagada tasakaalu erinevate liidu õiguskorras kaitstud põhiõiguste vahel [19]. Tõlgendan seda järeldust nii, et iga valdkonna aluspõhimõtteid – st elektroonilise side konfidentsiaalsuse kaitset ning autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitset – tuleb täiel määral järgida.

60. Selleks, et isikuandmete avaldamine oleks võimalik, nõuab liidu õigus, et siseriiklikus õiguses oleks ette nähtud säilitamise kohustus, millega täpsustatakse säilitatavate andmete liigid, säilitamistähtaeg ja isikud, kes võivad saada nendele juurdepääsu. Isikuandmete kaitse põhimõtetega oleks vastuolus see, kui olemasolevaid andmebaase kasutatakse muudel eesmärkidel kui seadusandja poolt määratletud eesmärkidel.

61. Järelikult, selleks, et isikuandmete säilitamine ja edastamine oleks sellises olukorras, nagu on kirjeldatud põhikohtuasjas, kooskõlas direktiivi 2002/58 artikliga 15, peab siseriiklikus õiguses olema eelnevalt ja üksikasjalikult seadusandlikul teel ette nähtud piirangud kõnealuse direktiivi artiklites 5, 6, artikli 8 lõigetes 1–4 ja artiklis 9 sätestatud õiguste ja kohustuste ulatusele. [20] Nõnda kehtestatud piirang peab olema vajalik, sobiv ja proportsionaalne abinõu. Avaldamise kohustusest, mis on pandud internetiteenuse pakkujale ja mis käsitleb muul eesmärgil säilitatud isikuandmeid, ei piisa nende nõuete täitmiseks. [21]

16 — Seda on juba märkinud kohtujurist Kokott oma ettepanekus eespool viidatud kohtuasjas Promusicae, ettepaneku punkt 110.

17 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Promusicae, punktid 54 ja 59.

18 — Vt eespool viidatud kohtumäärus LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten, punkt 26, kus leiti: „Euroopa Kohus otsustas eespool viidatud kohtuotsuse Promusicae punktis 53, et direktiivi 2002/58 artikli 15 lõikes 1 – milles viidatakse sõnaselgelt direktiivi 95/46 artikli 13 lõikele 1 – sätestatud erandite hulka kuuluvad *meetmed, mis on vajalikud teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitseks*. Kuna direktiiv 2002/58 ei täpsusta selle erandiga seotud õigusi ja vabadusi, tuleb seda direktiivi tõlgendada nii, et see väljendab ühenduse seadusandja tahet mitte välistada selle direktiivi kohaldamisalast nii omandiõiguse kaitset kui ka olukordi, kus autorid soovivad saada kaitset tsiviilmenetluse raames" (kohtujuristi kursiiv).

19 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Promusicae, punkt 68.

20 — Siiski tuleb meenutada, et konfidentsiaalsuse piirangute täielik puudumine võib samuti kujutada endast EIÕK artikli 8 rikkumist (vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 2. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas K.U. *vs.* Soome, avaldus nr 2872/02).

21 — Liikmesriigi kohtu ülesanne on kontrollida niisuguste meetmete olemasolu ja veenduda, et need vastavad kõnealustele nõuetele.

62. Kokkuvõttes tuleb rõhutada, et esiteks isikuandmete ja eraelu kaitse valdkonnas ning teiseks intellektuaalomandi kaitse valdkonnas kehtivaid põhiõiguseid tuleb kaitsta võrdselt. Seega ei ole põhjust eelistada intellektuaalomandi õiguste valdajaid, võimaldades neil kasutada isikuandmeid, mida on õiguspäraselt kogutud või säilitatud muudel eesmärkidel kui nende õiguste kaitseks. Kõnealuste andmete niisugustel eesmärkidel kogumine ja kasutamine liidu isikuandmete kaitse alast õigust järgides eeldaks seda, et liikmesriigi seadusandja võtab direktiivi 2002/58 artikli 15 kohaselt eelnevalt vastu üksikasjalikud õigusnormid.[22]

V. Ettepanek

63. Eespool esitatud kaalutlustele tuginedes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Högsta domstoleni esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. märtsi 2006. aasta direktiivi 2006/24/EÜ, mis käsitleb üldkasutatavate elektrooniliste sideteenuste või üldkasutatavate sidevõrkude pakkujate tegevusega kaasnevate või nende töödeldud andmete säilitamist ja millega muudetakse direktiivi 2002/58/EÜ, ei ole kohaldatav isikuandmete töötlemise suhtes muudel eesmärkidel kui selle direktiivi artikli 1 lõikes 1 sätestatud eesmärkidel. Sellest tulenevalt ei ole selle direktiiviga vastuolus sellise siseriikliku sätte kohaldamine, mille alusel kohus kohustab internetiteenuste osutajat tsiviilkohtumenetlustes abonendi kindlakstegemise eesmärgil loovutama autoriõiguse omanikule või tema esindajale selle abonendi andmed, kellele see internetiteenuste osutaja on omistanud IP-aadressi, mida väidetavalt kasutati nimetatud õiguse rikkumisel. Siiski peavad need andmed olema säilitatud selleks, et neid saaks nimetatud eesmärgil avaldada ja kasutada, vastavalt üksikasjalikele siseriiklikele õigusnormidele, mis on võetud vastu liidu isikuandmete kaitse õigust järgides.

2. Arvestades vastust esimesele küsimusele, ei ole teisele küsimusele tarvis vastata.

22 — Sellised sekkumised peavad toimuma seadusandlike vahenditega: „EIÕK artikli 8 lõikest 2 ja […] põhiõiguste harta artikli 52 lõikest 1 tuleneb, et sekkumine peab olema seadusega ette nähtud, täitma õiguspärast eesmärki ja olema demokraatlikus ühiskonnas vajalik selle õiguspärase eesmärgi saavutamiseks.” Vt „Euroopa andmekaitseinspektori arvamus komisjoni hindamisaruande kohta nõukogule ja Euroopa Parlamendile seoses andmete säilitamise direktiiviga (direktiiv 2006/24/EÜ)”, punkt 8 (ELT 2011, C 279, lk 1).